

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету
 /Калинич І.В./
«31» серпня 2020 року

СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГЕОГРАФІЇ»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 “Природничі науки”
Спеціальність	106 “Географія ”
За освітньою програмою	Географія
Статус дисципліни	вибіркова

Назва курсу	Актуальні проблеми географії
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 «Природничі науки» 106 «Географія»
Викладачі курсу	Карабінюк Микола Миколайович
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	mykola.karabiniuk@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=1010
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	3 кредити ЄКТС / загальна кількість годин – 90
Обсяг курсу	Кількість годин (денна ф.н.): аудиторних – 30, лекцій – 20, семінарських – 10, СРС – 60 Кількість годин (заочна ф.н.): аудиторних – 10, лекцій – 8, практичних – 2, СРС – 80
Формат курсу	Очний
Анотація до курсу	Навчальний курс «Актуальні проблеми географії» є вибіркоким компонентом циклу професійної підготовки студентів спеціальності 106 «Географія». При вивченні дисципліни студенти мають можливість всесторонньо ознайомитися та визначити найважливіші проблеми географії на сучасному етапі.
Ключові слова	Система географічних наук, теоретико-методологічна база, парадигма географічної науки, навколишнє середовище, суспільство, ландшафтне різноманіття.
Мета та цілі курсу	Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми географії» є встановлення теоретично-методологічних, прикладних та інших найважливіших проблем географічної науки на сучасному етапі її розвитку. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: Загальні компетентності (ЗК): ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

	Фахові (спеціальні, предметні) компетентності (ФК): ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства. ФК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах. ФК 6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання. ФК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації. ФК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.	
Пререквізити курсу	Базові знання попередніх дисциплін, які вивчалися впродовж 1–7 семестрів навчання у ВНЗ – «Загальне землезнавство», «Метеорологія та кліматологія», «Загальна гідрологія», «Геоморфологія та палеогеографія плейстоцену», «Регіональна економічна і соціальна географія» та ін.	
Очікувані результати навчання	У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен Знати: ⇒ історичні етапи формування географічної науки, їх особливості та притаманні їм проблеми географічних ідей; ⇒ основні проблемні питання теоретико-методологічної основи сучасної географії та розвитку її прикладного напрямку; ⇒ виявляти та аналізувати закономірності появи та поширення проблемних процесів і явищ у географічному середовищі; ⇒ взаємозв'язки між глобальними та локальними географічними проблемами та їх поширення; ⇒ основні підходи до аналізу взаємовпливу людини з природою.	ПРН 4 ПРН 5 ПРН 9 ПРН 11
	Вміти: ⇒ характеризувати проблеми системи географічних наук та об'єктів і предметів дослідження окремих географічних дисциплін; ⇒ узагальнити основні методологічні та методичні положення сучасної географії та визначити найважливіші проблеми цієї галузі географічної науки на сучасному етапі її розвитку; ⇒ узагальнити свої знання за викладені роки навчання дисциплінам і показати спірність, дискусійність, проблематичність багатьох теоретичних та прикладних питань та положень сучасної географії; ⇒ розробляти пропозиції щодо вирішення найактуальніших проблем у географічному просторі, встановлювати причинно-наслідкові взаємозв'язки розвитку процесів і явищ у системі суспільство-природа.	ПРН 10 ПРН 13 ПРН 14
Навчальні техніки та методи, які будуть	<i>Лекція</i> – використовується для розгорнутого теоретичного викладу навчального матеріалу, аналізу та обґрунтування складних і розлогих питань; <i>бесіда</i> – діалогічний метод навчання, під час якого викладач через постановку ретельно продуманої системи запитань підводить студентів до	

використовуватися під час викладання курсу	розуміння нового матеріалу або перевіряє засвоєння ними уже вивченого; <i>диспут</i> – усний публічний спір при обговоренні наукових проблем з метою пошуків істини; <i>семінар</i> – зібрання групи студентів, які зайняті науковими дослідженнями або вивченням наукових проблем, під керівництвом одного або декількох викладачів для обговорення питань, що представляють взаємну цікавість; <i>пояснення</i> – вербальний метод навчання, який передбачає розкриття сутності певного явища, процесу, закону та ін.
Необхідне обладнання	Географічні карти, ілюстрації, схеми, таблиці, презентації тощо, відповідно до теми заняття.

Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	З курсу передбачено 5 семінарських занять за якісні виступи на яких можна отримати по 10 балів. Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу, який головно проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми географії» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів визначених навчальною частиною за робочими навчальними планами в межах годин, які відведені на семінарські заняття. До виконання модульної роботи допускаються студенти, які виконали завдання на семінарських заняттях, що передбачені програмою дисципліни. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за семінарські заняття та самостійної роботи. Виконання модульної контрольної роботи передбачає виконання студентом завдань трьох рівнів складності: перший – 5 тестів (2 бали за кожну правильну відповідь (разом 10 балів)); другий – 2 терміни (5 балів за повне визначення кожного терміну (разом 10 балів)); третій – 2 теоретичні запитання (15 балів за вичерпну відповідь кожного запитання (разом 30 балів)). Максимальна кількість балів одержаних під час модульної контрольної роботи становить 50 балів. Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються. Після завершення другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом за семестр навчання. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає залік за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому, у підсумкову оцінку не враховуються (не додаються) бали накопичені студентом впродовж навчального семестру. Семестровий контроль з дисципліни «Актуальні проблеми географії» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в усній формі і цілісно охоплює навчальний матеріал, визначений робочою навчальною програмою дисципліни. Термін проведення семестрового контролю визначений графіком навчального процесу. Впродовж семестру студенти мають можливість набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і, відповідно, у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів. Під час підсумкового семестрового контролю студент, який набрав більше 60 балів, має право підвищити свою оцінку склавши залік і, незважаючи на успішність спроби, його оцінка не може бути нижчою від суми балів накопичених впродовж навчального семестру.
Підсумковий контроль, форма	Залік, усна форма
Зміст курсу	Модуль 1 Тема 1. Вступ. Зміст і структура і завдання курсу «Актуальні проблеми географії». Тема 2. Проблеми загальної фізичної та соціально-економічної географії. Тема 3. Сучасні проблеми ландшафтознавства та ландшафтної екології. Тема 4. Проблеми регіональної економічної і соціальної географії.

	Тема 5. Екологія в контексті сучасних проблем географії. Модуль 2 Тема 6. Актуальні проблеми геології, геоморфології та палеогеографії. Тема 7. Проблеми гідрології та океанології. Тема 8. Актуальні проблеми суспільної географії. Тема 9. Проблеми кліматології та метеорології. Тема 10. Сучасні проблеми біогеографії.
Література для вивчення дисципліни	Основна література 1. Богучарсков В. Т. История географии: Учебное пособие для вузов / В. Т. Богучарсков. – М.: Академический Проект, 2006. – 560 с. 2. Влах М. Теорія і методологія географічної науки : навч. Посібник / М. Влах, Л. Котик. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2017. – 120 с. 3. Влах М. Історія географії : навч. посібник / М. Влах. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2018. – 338 с. 4. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу / Навчально-методичний посібник // К. А. Немець, Л. М. Немець. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 172 с. 5. Войтович Р.В. Глобалізаційні процеси в сучасному світі : навч.-метод. матеріали / Р.В. Войтович, М.Т. Солоха ; уклад. Г. І. Бондаренко. – К. : НАДУ, 2013. – 52 с. 6. Книш М. Глобальні проблеми людства : навч. посібник / М. Книш, Л. Котик. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 330 с. 7. Позняк С. Актуальні проблеми географії ґрунтів // Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2013. Вип. 44. С. 3–7. 8. Резнікова Н.В. Проблема забруднення навколишнього середовища та глобальні проблеми екорозвитку / Н.В. Резнікова // Глобальні екологічні проблеми в сучасному світі: екологічна детермінанта міжнародних економічних відносин. – 2016. – №1. – С.8–42. 9. Лозинський Р. Тенденції та проблеми розвитку географії в Україні у контексті реформи вищої освіти / Р. Лозинський, В. Біланюк // Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2016. Випуск 50. С. 234–242. Допоміжна література 1. Власов В. Тенденції та проблеми глобальних процесів у світовій продовольчій сфері // Економіка України. – 2006. – № 3. – С. 75–80 2. Власов В.І. Глобалізація і глобальна продовольча проблема // Економіка АПК. – 2004. – № 1. – С.15–22 3. Гришанков Г.Е. Введение в физическую географию. Предмет и метод. – К., 2001. – С. 73-223. 4. Еловичева Я.К. Проблемы физической географии : пособие для студентов геогр. фак. – Минск : БГУ, 2011. – 271 с. 5. Ковалев Е. Глобальная продовольственная проблема // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. – №10. – С.26–34. 6. Ляшенко Д.О. Глобальні проблеми сучасності та їх можливий прояв в Україні // Український географічний журнал. – 2002. – №3. –С.63–68. 7. Олійник Я. Б. Методи вивчення наукових шкіл в історії української суспільної географії / Я. Б. Олійник, С. М. Шевчук // Часопис економічної та соціальної географії. – 2012. – Вип. 13 (2). – С. 9–14. 8. Олійник Я. Б. Теоретичні підходи до розуміння сутності наукової школи в географії / Я. Б. Олійник, С. М. Шевчук // Географія та сучасність : зб. наук. пр. Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. – 2010. – Вип. 24. – С. 6–11.

	9. Олійник Я. Глобальні проблеми людства: Контексти виникнення // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2006. – № 38. – С. 3–4 10. Сиротенко А. Глобальні проблеми людства // Географія та основи економіки в школі. – 2002. – № 1. – С. 11–16.
Інформаційні ресурси	Підручники для вивчення навчальної дисципліни: 1. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8_%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_2015.pdf 2. http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/ee5b5efc-88dd-4070-ae8b-e64b11b6ff2a.pdf Освітні портали: 1. https://lnulibrary.lviv.ua/about/departments/lb-catalog/
Питання для підсумкового контролю	1. Місія і статус сучасної географії. 2. Процеси глобалізації та регіоналізації і їх вплив на просторову організацію суспільства та раціональне природокористування. 3. Сучасні концепції в розвитку географії. 4. Підходи вивчення територіальної організації суспільства (системний, порівняльно-описовий, геокомплексологічний, геосоціо-комплексологічний) 5. Актуальність географічних досліджень соціального розвитку суспільства. 6. Проблеми сучасної географії щодо методології та методів дослідження, точності та відтворення результатів дослідження. 7. Проблеми сучасної геоморфології та палеогеографії, як напряму географічної науки. 8. Структура прикладної географії та її проблеми і місце в сучасній географії. Проблеми сучасної географії щодо впровадження в практику отриманих знань. 9. Сучасна парадигма природокористування. 10. Проблема єдності географії як науки та пошук єдиного об'єкту дослідження. 11. Глобальні проблеми людства в контексті сучасних проблем географії. 12. Екологія в контексті сучасних проблем географії. 13. Сучасні проблеми біогеографії 14. Екологія в контексті сучасних проблем географії 15. Класифікаційна проблема як одна із найскладніших теоретичних та прикладних проблем. 16. Проблеми генези і еволюції ґрунтів. Охорона та підвищення їх родючості. 17. Сучасна європейська географія: напрями розвитку. 18. Еволюція геології як науки. 19. Проблеми класифікації гірських порід та утворення. 20. Об'єкт, предмет, завдання вивчення курсу. Місце дисципліни в системі географічних наук. 21. Проблеми визначення географії як цілісної науки. Структура природничої географії. 22. Проблеми загальної фізичної географії (землезнавства). 23. Глобальні проблеми людства як основна концепція проблем географії. 24. Екологічні проблеми.

25. Економічні проблем. Проблема відсталості країн, що розвиваються.
26. Проблема збереження ресурсів Світового океану.
27. Демогеографічні проблеми: демографічного вибуху, урбанізації....
28. Сучасні проблеми ландшафтознавства та ландшафтної екології.
29. Сучасні дискусії науковців стосовно розвитку і значення ландшафтознавства як «ядро» фізичної географії.
30. Дискусійні підходи до аналізу взаємодії людини та ландшафтів.
31. Проблеми регіональної географії, її об'єкту та предмету дослідження
32. Економіко-географічне районування: сутність та теоретичні засади. Спірні питання таксономії географічних регіонів.
33. Економіко-географічне районування території України та світу.
34. Конструктивна географія та її місія в контексті вирішення проблем природокористування, гармонізації стосунків в системі людина-ландшафт.
35. Екологія в контексті сучасних проблем фізичної географії.
36. Географічні основи раціонального використання природних ресурсів та оптимізація природокористування.
37. Актуальні проблеми геології, геоморфології та палеогеографії.
38. Цілі та задачі геології та геоморфології на сучасному етапі розвитку.
39. Розвиток геолого-економічних та геоморфологічних досліджень, їх специфіка і спрямованість на сучасному етапі.
40. Структурованість земної поверхні, визначення геоморфологічних меж та перехідних геоморфологічних зон.
41. Регіональні закономірності геоморфогенезу природних та урбанізованих геоморфосистем.
42. Проблеми палеогеографії.
43. Проблеми гідрології та океанології.
44. Комплексні проблеми Світового океану.
45. Актуальні проблеми ґрунтознавства і географії ґрунтів в контексті концепції сталого розвитку.
46. Проблеми географії ґрунтів і ґрунтово-географічного районування.
47. Актуальні проблеми класифікації, діагностики і номенклатури ґрунтів.
48. Проблеми раціонального використання, охорони ґрунтів та збереження родючості.
49. Проблеми кліматології та метеорології.
50. Глобальне потепління та його можливі наслідки.
51. Причини сучасних коливань клімату. Кліматичні цикли і ритми.
52. Сучасні проблеми біогеографії.
53. Підходи до біогеографічного поділу території. Проблеми класифікації, картографування та районування територій на глобальному і регіональному рівнях.
54. Біогеографія України. Екологічна біогеографія
55. Суспільно-географічні проблеми України та світу.